

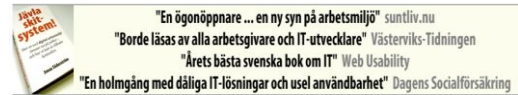
E-journaler

Anders Avdic
IT i vården
(38 bilder)

E-journaler

Jävla skitsystem!

För en usel digital arbetsmiljö stressar oss på jobbet – och här vi kan ta tillbaka kontrollen

Författare: Jonas Söderström

Den visar hur det idag är **människan som tvingas anpassa sig efter maskinerna** – i stället för tvärtom.

Följden är **ökad stress och psykisk ohälsa** för alla som måste ta sig an ständigt nya krångligheter. Och som alltför lätt **själva tar på sig skulden** – att de inte är "datormogna", att de är för gamla, inte hänger med.

Elektronisk patientjournal riskerar patientsäkerheten

- »Journaltexterna gav intrycket av en mängd hopfogade anteckningar utan tydliga samband. Syfte, mål och åtgärder framgick inte ...«
(Läkartidningen, 2014)
- (<http://www.lakartidningen.se/EditorialFiles/DD/%5BCRDD%5D/CRDD.pdf>)

Slutsats

- Slutsats: Sättet att dokumentera i den elektroniska patientjournalen innebär **uppenbara risker för patientsäkerheten**.
- Företeelser som **kopiering av annans text**, ibland med tillägg av egen text, **och osystematiskt val av dokumentationsmallar innebär stora risker** när journalen används som informationskälla och kommunikationsmedel.
- Etablerade **dokumentationsrutiner behöver omprövas** mot bakgrund av syftet med patientjournalen och vikten av säker kommunikation i vården.

Definitioner

Patientjournal: En eller flera journalhandlingar som rör samma patient.

Sammanhållen journalföring: Ett elektroniskt system, som gör det möjligt för en vårdgivare att ge eller få direktåtkomst till personuppgifter hos en annan vårdgivare.

(Patientdatalagen, 2008:355)

Engelska uttryck

- Patientjournal – *medical records*
- eJournal – *electronic medical records (emr)*, *electronic health records (ehr)*

Kärnverksamheten...

- ... i vård och omvårdnad är **där patient möter personal**.
- ...vårdpersonalen behöver **patientinformation**.
- ...**eJournalen** är det mest centrala informations- och kommunikationsverktyget.
- ...och för forskning, kvalitetssäkring, tillsyn och kontroll, information till patienten samt underlag i juridiska sammanhang.

7

Krav på eJournal

- Aktuell
- Tillgänglig 24/7
- Återanvändning i olika sammanhang
- Fleranvändning
- Registrering en gång
- Sortering och rapportsammanställning ... per patient och andra indelningar (sjukdom, behandling, geografi, demografi...)

8

Positiva effekter (Ruland)

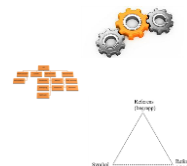

- Ökad **kvalitet och omfattning** av dokumentation
- Mindre **tid** till dokumentation och mer tid med patienter
- Förbättrar **kvalitet** i kliniska beslut
- Kan **kombineras** med beslutsstöd
Systemet kan **varna**
- **Mobil** möjlighet
- Sjuksköterskor mer positiva än läkare

9

Utmaningar (Ruland)

- Svårt att **kombinera** data som registreras på olika håll.
- **Interoperabilitet**
 - Teknisk
 - Organisatorisk
 - Semantisk
- **Standarder och protokoll**

10

Utmaningar forts...

- **Standardiserat** fackspråk i journaler
- **Klassifikationssystem** för begrepp
- NANDA.ORG
"Defining the knowledge of nursing"
Konferenser
Tidskrifter
Knowledgebase

11

Utmaningar forts...

- **Teknik** – säkerhet och pålitlighet
- Nya krav på **samarbete** mellan professioner

12

En bra eJournal ...

1. Stor mängd termer / uttryck
2. Tidsorientering
3. Erbjuder möjlighet för forskning
4. Rapportflexibilitet

13

Traditionella problem, omvårdnadsdokumentation

- Riktlinjer
- Formatstandards
- Bygger på muntlig tradition
- Kvalitetssäkring

14

Söktermer

- e-journal - 38 200 000 träffar
- ejournal - 6 8400 000 träffar
- "elektronisk journal" – 26 700 träffar
- "elektroniska journalsystem" – 2 160 träffar
- "elektroniska journaler" – 12 300 träffar
- "elektronisk patientjournal" – 15 400 träffar

15

Stor utmaning utveckla elektroniska patientjournaler

- Elektroniska patientjournaler har både för- och nackdelar. Informationen i dem blir **omedelbart tillgänglig** för flera yrkeskategorier. Samtidigt kan det skapa problem när personal med **olika yrken ska använda samma standardiserade begrepp** och kategorier.
- En doktorsavhandling av Thomas Winman Högskolan Väst (2013), *Transforming information into practical actions - A study of professional knowledge in the use of electronic patient records in health care practice.*
- <http://www.avhandlingar.se/avhandling/173bb25178/>

16

...forts

- Det finns många olika rubriker i journalsystemen, men **hur information ska kategoriseras** är inte alldeles enkelt. En läkare, en sjuksköterska och en sjukgymnast ser på en patients problem från **olika synvinklar**. Och stoppar man in något på fel ställe blir det endast tillgängligt för dem som går in och läser under just den rubriken.
- – I stort sett **allting måste förhandlas och bedömas för att det ska kunna kategoriseras**. Det finns väldigt få fenomen som är entydiga, säger Thomas Winman.

17

Inte lätt att få det rätt

- IT-verksamheten inom Stockholms läns landsting har en kostsam historia. Ett exempel är försöket att **samordna sjukhusens journalsystem**. År 2003 startades projektet "Gemensam vårddokumentation" (GVD) som skulle samla alla systemen i en gemensam vårddatabas. När projektet nyligen lades ned hade det kostat skattebetalarna mellan 300 och 500 miljoner kronor beroende på vem man frågar.
- <http://www.dn.se/sthlm/skrotat-it-system-kostade-halv-miliard/>

18

Internationell jämförelse

- Införandet av e-journalsystem inom *primärvård*: **Sverige** i topp med 100 procent.
- I **USA** är det endast fem procent av **primärvården** som har infört e-journalsystem.
- I **Storbritannien, Nederländerna, Australien och Nya Zeeland** använder mer än 90 procent av primärvården elektroniska patientjournalsystem.
- I **Tyskland** är det mellan 40-80 procent som använder det.
- I **Kanada** är det endast en minoritet (10-30 procent) av primärvården som har infört elektroniska patientjournalsystem.

(Thall Jessica (2009) Införandet av elektroniska patientjournaler i Sverige)

19

Lite statistik

- It's estimated that 30% of all existing global data is healthcare related. (Source: [SyTrue](#))
- 80% of all healthcare data remains unstructured. (Source: [SyTrue](#))
- There are more than 175 million health-related searches per day. (Source: [MMM-Online](#))
- 4.5 million health records were hacked at UCLA Medical Center in 2015. (Source: [NPR](#))

20

Litteraturstudie om e-journaler

- Själva användandet av elektronisk patientjournal **förkortade dokumentationstiden** och att mer tid lades på kommunikation med patienterna och övriga sysslor på kliniken. **DELA TIDEN**
- För en långtidssjuk eller kroniskt sjuk patient ökar **känslan av delaktighet** om patienten själv kan logga in på webben eller få sig tillsänt provsvaren via e-post.
- ...vårdpersonal ofta finner det **stressande** att patienten har tillgång till sin journal via webben, eftersom de då är tvungna att **tänka mer på vad och hur de skriver** sina journalanteckningar.
- <https://www.vardforbundet.se/Vardfokus/tidningen/2007/Nr-9-2007-9/Mer-tid-for-patienten-med-elektronisk-journal/>

21

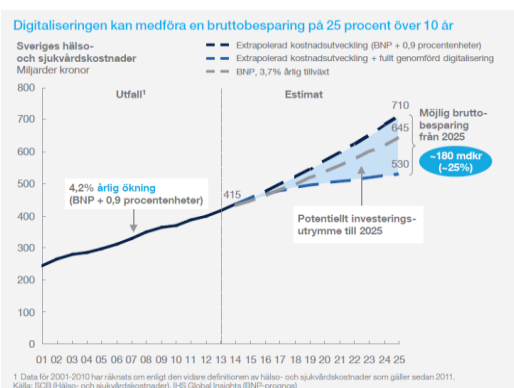
Inga besparingar, och få goda effekter av e-journaler

- Att införa e-journaler ger inte några ekonomiska besparingar. Förhoppningarna att de skulle ge större effektivitet och bättre vård har knappast heller infriats, enligt en ny studie av RAND Corporation som redovisas i New York Times. ([In Second Look, Few Savings From Digital Health Records](#), 10 jan 2013).

<http://javlasystem.se/2013/01/inga-besparingar-och-fa-goda-effekter-av-e-journaler/>

22

- (McCasey&Co, 2016) Värdet av digital teknik i den svenska vården

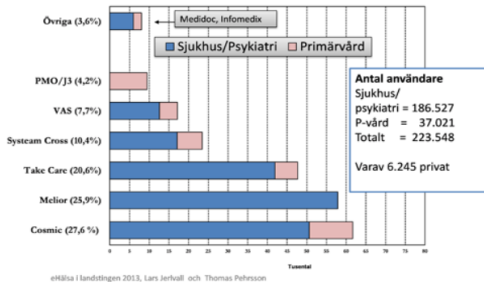
23

24

Journalssystem

Marknaden för vårddokumentationssystem
Sjukhus, psykiatri och primärvård
Antal användare 2013

eHälsa i landstingen 2013, Lars Jerhult och Thomas Pehsson

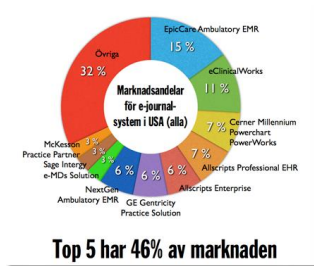
25

26

Internationell jämförelse mellan e-journal system

- 309 olika "electronic eHealth Records Software"
- http://www.softwareadvice.com/medical/electronic-medical-record-software-comparison/?layout=var_b0

Vanligaste system i USA

<http://javlas.kit-system.se/2013/04/04/svag-konkurrens-bländ-e-journalssystem-ar-ett-problem/>

27

28

Ekonomi (IT i vården)

- Elektroniska journalssystem ger **ökade administrativa kostnader** för amerikanska sjukhus. Det visar en studie från Harvard University i Boston.
- – Sjukhusen **har inte sparat ett öre** på datoriseringen. Att tro att IT-satsningar skulle minska kostnaderna är önsketänkande.
- Något som **däremot** var bra med de nya journalerna var möjligheten att gå tillbaka och utvärdera behandlingar. Det har i sin tur bidragit till **mer kunskap och bättre kvalitet** i vården.

http://itvardens.lidg.se/2_2898/1_272272/datoriserade-journalssystem-kostar-mer-an-de-smakar

Patienterna kan läsa sin journal

- Uppsalalandstingets 340 000 invånare kan sedan 2012 **nå sina journaler via nätet**.
- Har **utnyttjats av ca 100 000**. Tidigare fick runt 11000 patienter årligen ut sina journaler på papper. Tillgängligheten har alltså ökat.
- Den kanske ömmaste punkten är att patienterna kan se provsvar utan att det går via en läkare. Från **världens sida finns mycket oro** för att patienterna ska missförstå och bli rädda.
- Skåne införde i mars 2014.
- Gävleborg, Dalarna inför 2016
- 2017 är det bara Jämtland/Härjedalen kvar.

Min journal via nätet i Uppsala län

- Vi intervjuade fem sjuksköterskor och fem läkare under hösten 2015. Resultatet antyder på en förändring i hur sjuksköterskor och läkare dokumenterar, men ingen tydlig påverkan i patientkontakten eller arbetsbelastning har framkommit.

(Aretakis & Svedeman, 2015)

<https://www.diva-portat.org/ismash/get/diva2-900629/FULLTEXT01.pdf>

30

Personuppgiftslagen - PUL

- SFS 1998:204
- "...syfte att skydda människor mot att deras **personliga integritet** kränks när personuppgifter behandlas."
- omfattar insamling, registrering, lagring, bearbetning, spridning, utplåning, med mera
- <http://www.datainspektionen.se/lagar-och-regler/personuppgiftslagen/>

31

PUL forts

- Personuppgiftslagen bygger på ett **EG-direktiv**. Varje EU-land måste införa nationell lag baserad på direktivet.
- **All slags information som direkt eller indirekt kan knytas till en fysisk person som är i livet** räknas enligt personuppgiftslagen som **personuppgifter**. Även **bilder** (foton) och **ljudupptagningar** på individer som behandlas i dator kan vara personuppgifter även om inga namn nämns. **Krypterade uppgifter** och olika slags **elektroniska identiteter**, som exempelvis IP-nummer, räknas som personuppgifter om de kan kopplas till fysiska personer.

32

PUL forts...

- **Samtycke** är en frivillig och tydlig viljeyttring genom vilken den registrerade - efter att ha fått information - godtar behandlingen av personuppgifter om sig själv. Samtycket behöver inte vara skriftligt men det kan många gånger vara lämpligt.

33

PUL forts...

- Om man ska skicka ett **e-postmeddelande** med personuppgifter som är **av okänslig natur** och "tål andras ögon" behöver man normalt sett inte vidta några extra säkerhetsåtgärder. Det kan räcka med de åtgärder man vanligen använder för att skydda sin information, till exempel **brandväggar** och **virusskydd**.
- Om e-posten **däremot** innehåller **integritetskänsliga personuppgifter måste man ofta vidta särskilda säkerhetsåtgärder**, till exempel **kryptering**. Det här följer av personuppgiftslagen (31 §) som anger att den personuppgiftsansvarige ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Nivån på säkerheten **ska anpassas** till:
 - **vilka integritetsrisker** behandlingen medför,
 - **hur känsliga** de behandlade personuppgifterna är,
 - **vilka tekniska möjligheter** som finns och
 - **vad det kostar** att genomföra åtgärderna.

34

EU:s dataskyddsförordning ökat fokus på integritetsskydd

- **GDPR** ersätter PUL 25 maj 2018
- Uppgiftsminimering
- "privacy by design" eller "inbyggt dataskydd"
- en tjänst inte göras villkorad av att personen lämnar sitt samtycke till behandling av uppgifter som inte är nödvändiga
- rätt att när som helst begära att få sina uppgifter raderade
- rätten att kunna få sina uppgifter flyttade från en aktör till en annan,
- Tillsynsmyndigheten (Datainspektionen) kommer genom dataskyddsförordningen ges möjlighet att i vissa fall döma ut en administrativ sanktionsavgift på upp till 20 miljoner euro eller fyra procent av organisationens globala omsättning.

35

Patientdatalagen

Gäller tillsvidare koppling till GDPR utreds

Lagens syfte

2 § Informationshantering inom hälso- och sjukvården ska vara organiserad så att den tillgodoser **patientsäkerhet och god kvalitet samt främjar kostnadseffektivitet**.

Personuppgifter ska utformas och i övrigt behandlas så att patienters och övriga registrerades **integritet respekteras**.

Dokumenterade personuppgifter ska **hanteras och förvaras** så att obehöriga inte får tillgång till dem.

36

Patientdatalagen

- **Målet** med den nya patientdatalagen (sou 2006:82) är att det ska bli **enklare att samarbeta** mellan olika vårdinrättningar och mellan patienter och vårdgivare med en sammanhållen journalföring.
- Lagen ska göra det möjligt för vårdgivare och patient att **få en samlad bild av patientens vårdhistorik**, oavsett hur många eller vilka vårdgivare patienten har.
- **Patientens insyn** i journalen förbättras kraftigt vilket ökar delaktigheten och självbestämmandet. Enligt patientdatalagen har varje vårdgivare möjlighet att ge patienten tillgång till sin journal elektroniskt, t ex genom att patienten loggar in på nätet med hjälp av e-legitimation.
- **Patienten kan bestämma över vilka vårdenheter som får ta del av journalen** och kan även se vilka vårdenheter som läst journalen.
- Kravet på **samtycke** och möjligheten att spärra känslig information är viktiga delar.

37

Nationell Patientöversikt (NPÖ)

- Nationell Patientöversikt (NPÖ) skall göra det möjligt för behörig vårdpersonal att **med patientens samtycke ta del av journalinformation som registrerats hos andra vårdgivare**. Samordning av vårdinsatser skall underlättas och en helhetsbild av patienten skall ge ett bättre beslutsunderlag för diagnos, behandling och uppföljning.
- Alla landsting/regioner samt alla (?) kommuner anslutna.
- <http://ski.se/halsajukvard/ehalsa/nationellpatientoversikt.1744.html>
- <http://www.vardgivarguiden.se/AvtalUppdrag/IT-stod-och-e-tjanster/E-tjanster-och-system-A-O/Beslutsstod/Nationell-Patientoversikt-NPO/>
- http://www.inera.se/TJANSTER-PROJEKT/NPO/Forvaltning_NPO/Anslutna_vardgivare/Kommuner/

38